

**ANADOLU ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM BİLİMLERİ
FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNE
ANTİSOSYAL DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ UYGULAMASINA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA**

Rüçhan GÖKDAĞ*

Abstract

Family is known to be, by default, the most natural environment for the individual to receive the necessary deal of love, affection and care for his physical and mental well being. As for the notion of self concept, known as "self perceit" in psychlogy or "self-asteem" in the layperson's lexicon, it embodies the scemingly important perception, emotions and thoughts of the invidual. However, the essentials of a healthy and a positive manifestation of self concept in the child are mostly determind by parental attudes.

This experiment was conducted between 1998-1999. The sample group consisted of 51 students, and the experiment comprised the following: 1- The function of family was identified as either positive or negative 2- A self-asscssment of the student was sought for 3- The relationship between the function of family and self concept was determined 4- The relationship between those and the students' final grades was identified.

The conversion and reliability tests of Self Concept Scale, which was developed by E.V. Piers and D. Harris, and which consisted of 80 items, was conducted between 1986-1987, Besides its confirmed validity, in the test of reliability, the correlation coefficient of internal consistency was found to be between.78 and 93.

* Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi

The family Evaluation Scale consisting of 7 sub-test and a total of 60 test items was developed from Mc Master's Family Functions Model and it was adapted by Işıl Bulut in 1990. In addition to the test of validity, test of reliability revealed a coefficient of internal consistency varying between 72 and 92.

Results of the Family Evaluation Scale showed that families were rated negative by the students in their "controlling behaviors", "showing care" and "shoving problems". Viewing the results of self concept, it could be said that a mean score of 59.58 is quite high. A significantly positive correlation was found between students' evaluations of their families and their assessments of self concept. A nonsignificant correlation was found between the students' evaluations of their families, their assessment of self concept and their final grades.

.....

Giriş

Toplumsallaşma, bireyin içinde bulunduğu grubun beklentilerine uygun biçimde davranmak için gerekli becerileri kazanması sürecidir. Grup tarafından tanımlanmış toplumsal rolleri üstlenmeyi, gerekli tutum ve davranışlarda bulunmayı içerir (Cüceloğlu, 1992; Kağıtçıbaşı, 1990; Gençtan, 1981). Antisosyal davranışlar, toplumsal olarak belirlenmiş davranış örneklerini, normları ve başkalarının haklarını zedeleyen davranışlardır.

Çocukluk çağında davranış bozukluğu, yetişkinlikte ise antisosyal kişilik bozukluğu, topluma aykırı kişilik bozukluğu olarak nitelenen davranışlar; saldırgan hareketlerden, yangın çıkarma, evden kaçma, hırsızlık, başkalarının can ve malına zarar verme, yalan söyleme ve cinsel güç kullanmaya kadar geniş bir yelpazede kendini gösterir (Öztürk, 1998).

Antisosyal davranış gösteren bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda bazı ortak davranış özellikleri gözlenmiştir. Kişilerarası ilişkilerinde süreklilik ve tutarlılık yoktur. Dürtülerini denetleyemezler, impulsif ve kontrolsüz davranırlar. Tepkilerini açığa vurmak için uygun zamanı bekleyemezler, sabırsızdırlar. Engellenmeye dayanma eşikleri düşük olup, aşırı hareketlidirler. Genellikle

sorumluluk almaktan kaçınırlar. Kendi davranışlarının sonuçlarını kabullenmek yerine, başkalarını suçlarlar. Empati kurmakta güçlükleri vardır, oldukça bencildirler. Kendilerini, olayları ve başkalarını gerçekçi değerlendiremezler (Kaner, 1992).

Belli bir kültürdeki ortalama bir insanın algılama, düşünme, hissetme ve başkaları ile ilişki kurma biçiminden sapma şeklinde kendini gösteren antisosyal davranışlar çocukluk yada delikanlılık çağında ortaya çıkar ve yetişkinlikte devam eder. Antisosyal davranışların en iyi gözlemlendiği yaş 16-17 yaşlarıdır. Yineleyici ve sürekli olan saldırgan, toplumsal yönden bozuk ve başkaldırıcı davranışlarla belirlidir; ve çoğu zaman bir delikanlılık asiliğinden daha ciddi bir tablodur.

Antisosyal davranış bozuklukları, antisosyal kişilik bozukluğuna kolayca dönüşebilir. Doyum vermeyen aile ilişkileri ve okul başarısızlığı gibi olumsuz psikososyal çevre koşullarıyla bağlantılıdır ve erkeklerde daha sık görülür (Öztürk, 1988; Dünya Sağlık Örgütü., 1993; Amerikan Psikiyatri Birliği, 1989).

Ergenlik çağında bireyin yaşadığı hızlı büyüme ile birlikte görülen biyolojik ve sosyal değişimler, antisosyal davranışlara neden olabilmektedir. Hemen hemen bütün toplumlarda en çok suç işlenen yaşlar 11-18 yaşları arasındadır. En ciddi suçlar 15 yaşlarında işlenmektedir. Bu yaşlar ergenlik çağı krizlerinin en yoğun olduğu dönemdir (Garbarino, 1985; Hoffman, 1984; Quay, 1987; Binder, 1988; Yavuzer, 1988; Akman ve Zengin 1983; Birsöz, 1988; Yörükoğlu, 1988)

Günümüzde yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanan sorunlar, kitle iletişim araçlarının etkisi, alkol ve uyuşturucu kullanımının yaygınlaşması, nüfus artışı gibi etkenler; kurumların yapı ve işleyişi kadar, kişilerarası ilişkilerdeki bozulma, sapma ve uyumsuzlukları da artırmaktadır. Bu değişmelerin bir uzantısı olarak gençlik suçluluğu güncel bir sorun haline almıştır.

Suç ve suçluluğu anlamaya yönelik kriminoloji, sosyoloji, psikiyatri, psikoloji gibi alanlarda pek çok araştırmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, gençlik suçluluğunun, çok boyutlu bir özellik taşıdığı, dolayısıyla gençlik döneminin risk dönemi olduğunu ortaya koymuştur. Elimizde sağlıklı veriler olmasa da, ülkemizde gençlik suçluluğunun önemli bir sorun olduğunu ve giderek arttığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmanın amacı, Antisosyal Davranış Ölçeği (ADÖ) uygulayarak; Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin, suçlu davranışlara eğilimli olup olmadıklarını

saptamaktır. ADÖ'de yer alan her soruyla, ana-babanın öz, üvey yada ölü olması; gelir düzeyi, kardeş sayısı, cinsiyet, yaş ve doğum yeri değişkenleri arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Suç davranışına ilişkin araştırmalar, genellikle suç işlemiş insanlar üzerinde yapılmaktadır. Hapishanelere kapatılmış, ya da psikiyatri kliniklerinde yatan hastaların; neden buralara düşmüş olabileceği sorgulanır... Bu araştırmanın, bugüne kadar yapılanlardan farkı, Türkiye'de suçlu olmayan bir kitle üzerinde yapılan ilk çalışma olmasıdır.

Üniversite öğrencilerinin, buldukları yaşın psikolojik özellikleri; okul, aile ve arkadaş çevresiyle olan ilişkilerinde yaşadığı sorunlar; ekonomik sıkıntıları ve geleceğe ilişkin kaygılar gibi nedenlerle, stres içinde bir yaşamları olduğu söylenebilir. Dolayısıyla korku, kaygı, kızgınlık, nefret, yoksunluk gibi duygular suç davranışıyla sonuçlanacak tutumların oluşmasını kolaylaştıracaktır. Bu araştırma bu olasılığın ne kadar var olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Bu çalışma 1998-99 öğretim yılı güz ve bahar döneminde İletişim Bilimleri Fakültesi'nde okutulan "psikoloji", "sosyal psikoloji" ile "stres ve stresle başa çıkma yolları" derslerini alan toplam 326 öğrenci üzerinde yapılmıştır..

Yöntem

Bu çalışma, 1998-99 öğretim yılı güz döneminde İletişim Bilimleri Fakültesi'nde okutulan üç derse kayıtlı toplam 326 öğrencinin suça ne kadar eğilimli olduklarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan tarama türü bir araştırmadır.

Çalışmanın evreni yukarıda da söylendiği gibi, 1998-99 öğretim yılı güz döneminde İletişim Bilimleri Fakültesinde okutulan 3 derse (psikoloji, sosyal psikoloji, stres ve stresle başa çıkma yolları) kayıtlı 326 öğrencidir. Çalışma evreninden ayrıca bir örnek alınmamış ve araştırma bu çalışma evreni üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için; suç davranışı eğiliminin göstergesi olabilecek davranışların saptanması gerekir. Bunun için araştırmacı tarafından 1996 yılında geliştirilen "Antisosyal Davranış Ölçeği" (ADÖ) kullanılmıştır. Bu ölçeğin iç tutarlılığı .84; test-tekrar test güvenilirliği $r=.82$ 'dir. Ölçeğin geçerliliğine ilişkin bulgular, literatürle koşutluk göstermektedir.

Toplam 40 maddeden oluşan ölçek yanıtlanırken, her madde için doğru yada yanlış seçeneklerinden birisi işaretlenir. Suça eğilim olduğunu gösteren, -beklentiye uygun- her yanıt için 1 puan, uygun olmayanlar için sıfır puan verilir; ve beklentiye uygun yanıt puanları toplanarak ölçekten alınan puan bulunur. Doğal olarak elde edilen puanların alt ve üst sınırları sıfır ile 40 arasında değişecektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, suça eğilimin yüksek; düşük puanlar ise düşük olduğu şeklinde yorumlanır.

ADÖ'nün yanı sıra, suç işleme eğilimi üzerinde etkili olduğu düşünülen "yaş", "cinsiyet", "doğum yeri", "kardeş sayısı", "anne-babanın öz, üvey, yada ölü oluşu", "barınma" ve "aylık gelir" gibi değişkenlere ilişkin verileri toplayabilmek için de bir anket hazırlanmıştır.

Bulguların değerlendirilmesinde, çalışma grubunun özellikleri ve ölçek maddelerine verilen yanıtlar frekans tabloları şeklinde düzenlenmiştir. Saptanan değişkenlerle suç eğilimi arasında ilişki olup olmadığı ki kare testiyle yoklanmıştır; ve ilişkili maddeler tablolar şeklinde sunulmuştur. Böylece ADÖ'de yer alan her soruyla, ana-babanın öz, üvey yada ölü olması; gelir düzeyi, kardeş sayısı, cinsiyet, yaş ve doğum yeri değişkenleri karşılaştırılmış; aralarında ilişki bulunan değişkenlere ilişkin dökümler verilmiştir. Soru yorumları, bir soruya verilen yanıtlar, ilgili değişkenin farklı değerlerine bağlı olarak değişmektedir; yada bir soruya verilen yanıtlar, ilgili değişkenin farklı değerlerinden etkilenmektedir biçiminde yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma da önce çalışma evrenine ilişkin demografik bulgular verilmiş, daha sonra ADÖ'nün sonuçları gösterilmiştir.

Çalışma Evrenine İlişkin Veriler

Üzerinde araştırma yapılan toplam 326 öğrencinin 192'si (%58.9) bayan, 134'ü (% 41.1) erkektir. Yalnız bir kişi gelir getirici bir işte çalışmakta, 325 kişi ise ya ailesinden aldığı aylık yada kredi ile geçinmektedir. Deneklerin yaş gruplarına göre dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1
Yaş Gruplarına Göre Dağılım

	Sayı	%
19'dan küçük	61	18.7
20-23	244	74.8
24 ve üzeri	21	6.4
TOPLAM	326	100.0

Tablo 1'e göre, öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi (%74.8) 20 ile 23 yaşları arasındadır.

Öğrencilerin anne ve babalarının öz, üvey yada ölü mü? Olduğunu öğrenmek için sorduğumuz soruya ise Çizelge 2'deki yanıtlar alınmıştır.

Çizelge 2
Anne ve Babaların Öz, Üvey yada Ölü Olmasıyla İlgili Dağılım

	Anne		Baba	
	Sayı	%	sayı	%
Öz	317	97.2	305	93.6
Üvey	---	---	4	1.2
Ölü	9	2.8	17	5.2
TOPLAM	326	100.0	326	100.0

Çizelge 2' incelendiğinde, annesi üvey olan öğrenci yokken, toplam 4 kişinin (%1.2) babası üveydir. Tabloda dikkati çeken bir nokta, babası ölü olanların oranı, annesi ölü olanların iki katıdır.

Çizelge 3 "kaç kardeşiniz var?" Sorusuna alınan yanıtları göstermektedir.

Çizelge 3
Kardeşlerinin Sayıları Dağılımı

	Sayı	%
Hiç yok	28	8.6
1 kardeş	101	31.0
2 kardeş	116	35.6
3 kardeş	55	16.9
4 ve daha çok	26	8.0
TOPLAM	326	100.0

Çizelge 3'te görüldüğü gibi tek çocuk olanların, yada en çok 1 kardeşi olanların oranı %39,6'dır. Yarıdan fazlasının (52,5) kardeş sayısı 2 yada daha çoktur.

Aylık gelirlerinin ne kadar olduğunu öğrenmek amacıyla sorulan soruya alınan yanıtlar Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4
Aylık Gelire Göre Dağılım

	Sayı	%
10 Milyon ve daha az	75	23.0
11-20 milyon	18	5.5
21-40 milyon	81	24.8
41-80 milyon	114	35.0
81-160 milyon	33	10.1
161 milyon ve daha çok	5	1.5
TOPLAM	326	100.0

Çizelge 4'e göre, öğrencilerin yarısından çoğu (53.3'ü), 40 milyon yada altında bir para ile yaşamak durumundadırlar. Çok daha ilginç, %23'ünün aylık geliri 10 milyon yada daha azdır.

Öğrencilerin doğup büyüdüğü bölge ise Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5
Doğup Büyüdükleri Bölgeye Göre Dağılım

	Sayı	%
Marmara	63	19.3
Karadeniz	32	9.8
Ege Bölgesi	41	12.6
Akdeniz	15	4.6
İç Anadolu	133	40.8
Doğu Anadolu	26	8.0
Güney doğu Anadolu	5	1.5
Yabancı bir ülke	11	3.4
TOPLAM	326	100.0

İletişim Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin üçte ikisinden fazlası İç, Marmara ve Ege bölgelerinden gelmişlerdir. Anadolu Üniversitesi'nin İç Anadolu bölgesinde olması nedeniyle, öğrencilerin %40.8'i bu bölgedendir. İç Anadolu bölgesini Marmara (%19.3) ve Ege (%12.6) bölgeleri izlemektedir.

Suç Eğilimleri

"Verilerin toplanması" başlığı altında da açıklandığı gibi, ADÖ'deki maddeler doğru yada yanlış şeklinde yanıtlanır ve; beklentiye uygun yanıtlara 1, uygun olmayanlara sıfır puan verilir. Çizelge 6, 326 öğrencinin ölçekten aldıkları puanları göstermektedir.

Çizelge 6
Ölçekten Alınan Puanların Dağılımı

Alınan Puan	Sayı	%	Yığılmış Yüzde
0	2	0.6	0.6
2	2	0.6	0.6
3	5	1.5	2.8
4	9	2.8	5.5
5	12	3.7	9.2
6	15	4.6	13.8
7	22	6.7	20.6
8	17	5.2	25.8
9	33	10.1	35.9
10	21	6.4	42.3
11	39	12.0	54.3
12	18	5.5	59.8
13	22	6.7	66.6
14	16	4.9	71.5
15	15	4.6	76.1
16	13	4.0	80.1
17	10	3.1	83.1
18	10	3.1	86.2
19	8	2.5	88.7
20	8	2.5	91.1
21	8	2.5	93.6
22	4	1.2	94.8
23	6	1.8	96.6
24	4	1.2	97.9
25	2	0.6	98.5
26	1	0.3	98.8
27	1	0.3	99.1
28	2	0.6	99.7
31	1	0.3	100.0

TOPLAM 326

Çizelge 6'ya göre, 326 öğrencinin suça eğilim puanları 2 ile 31 arasında değişmektedir. Grubun puan ortalaması 12.06; standart sapması 5.48'dir. 40 maddenin hiçbirinde suça eğilimin göstergesi olan yanıtı işaretlemeyen öğrenci sayısı sadece 2'dir. Öğrencilerin %42'si, 2'ile 10 soruda; yaklaşık yarısı (%49.1) 11 ila 20 soruda, ve %9 kadarı da 21'ile 30 soruda suça eğilim gösteren yanıtlar vermişlerdir.

Anne ve Babanın Öz, Üvey, yada Ölü Oluşu ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin 9 tanesinin (%2.8) annesi, 17 tanesinin (%5.2) babası ölü; 4 tanesinin (%1.2) babası üveydir. Anne Babanın öz, üvey yada ölü olması ile suça eğilim arasında bir ilişkinin olup olmadığına bakılmış ve ADÖ'nün 24 ve 25. maddeleri ile annenin durumu arasında ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir.

Ölçeğin 24. maddesinde "gerektiği gibi bir hayat yaşayamadım" tümcesine verilen yanıtlarda

Annenin öz, üvey, yada ölü olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($X^2= 4.212$; $p<0.05$).

Ölçeğin 25. Maddesinde yer alan "başka bir şey yapmaktansa, çoğu zaman oturup hayal kurmayı severim" ifadesine verilen yanıtlarla yine annenin öz, üvey, yada ölü olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($X^2= 3.913$; $p<0.05$)

Babanın öz, üvey, yada ölü oluşu ile de , toplam 5 madde arasında ilişki bulunmuştur. Bu maddeler ile x^2 değerleri aşağıdaki gibidir.

"Akrabalarımın hemen hepsi bana karşı anlayış gösterir" ($X^2=6.277$; $p<0.05$)

"Acayip ve tuhaf düşüncelerim vardır" ($X^2=10.492$; $p<0.01$)

"Gerektiği gibi bir hayat yaşayamadım" ($X^2=7.676$; $p<0.01$)

"Herşey bana tek düze ve değişmiyor gibi geliyor" ($X^2=7.966$; $p<0.01$)

"Ailem seçtiğim (veya seçmek istediğim) mesleği beğenmiyor" ($X^2=9.521$; $p<0.01$)

Cinsiyet ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin kadın yada erkek oluşu ile suça eğilimli olmaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan

hesaplamalarda, toplam 7 maddede anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu maddelere ilişkin X^2 değerleri ile anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir.

"Dersten kaçtığım için ara sıra müdüre gönderildiğim oldu" ($X^2=6.215$; $p<0.05$)

"Her zaman doğruyu söylemem" ($X^2=9.844$; $p<0.01$)

"Çok defa benden daha bilgisiz olanlardan emir alarak çalışmak zorunda kaldım" ($X^2=7.130$; $p<0.01$)

"Çok içki kullandım" ($X^2=20.794$; $p<0.001$)

"Bana karşı mümkün olan anlayış gösteriliyor" ($X^2=3.984$; $p<0.05$)

"Bana kötülük etmek isteyen biri yada birileri var" ($X^2=4.948$; $p<0.05$)

"Davranışlarımı çoğu zaman etrafımdakilere göre ayarladım" ($X^2=12.872$; $p<0.001$)

Aylık gelir ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin geçinmek zorunda oldukları aylık gelirleri ile suça eğilimli olmaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan hesaplamalarda, toplam 4 maddede anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu maddelere ilişkin X^2 değerleri ile anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir.

"Çoğu zaman mutluyumdur" ($X^2=11.874$; $p<0.05$)

"Dersten kaçtığım için araya müdüre gönderildiğim oldu" ($X^2=16.162$; $p<0.01$)

"Davranışlarımı çoğu zaman etrafımdakilere göre ayarladım" ($X^2=15.292$; $p<0.01$)

"Bazen biriyle yumruk yumruğa kavga etmeyi isterim" ($X^2=11.169$; $p<0.05$)

Kardeş Sayısı ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin kardeş sayıları ile suça eğilimli olmaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan hesaplamalarda, toplam 9 maddede anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu maddelere ilişkin X^2 değerleri ile anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir.

- "Kendimi, cezayı hak etmiş suçlu bir insan olarak görüyorum"
($X^2=13.477$; $p<0.01$)
"Çoğu zaman mutluymumdur" ($X^2=16.080$; $p<0.01$)
"Bıçak gibi çok keskin ve sivri şeyler kullanmaktan korkarım"
($X^2=12.677$; $p<0.05$)
"Dersten kaçtığım için arasına müdüre gönderildiğim oldu"
($X^2=9.812$; $p<0.05$)
"Gerektiği gibi bir hayat yaşayamadım" ($X^2=22.032$; $p<0.001$)
"Cinsel yaşamımdan memnunum" ($X^2=12.115$; $p<0.05$)
"Çoğu zaman kendimi hüznü ve üzgün hissedirim" ($X^2=9.773$;
 $p<0.05$)
"Davranışlarımı çoğu zaman etrafımdakilere göre ayarladım"
($X^2=12.712$; $p<0.05$)

Yaş Grupları ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin yaşları ile suça eğilimli olmaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan hesaplamalarda, toplam 3 maddede anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu maddelere ilişkin X^2 değerleri ile anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir.

"Karşılığımı veremeyecek olsam bile, arkadaşlarımdan yardım istemekte güçlük çekmem" ($X^2=7.097$; $p<0.05$)
"Çok defa benden daha bilgisiz olanlardan emir alarak çalışmak zorunda kaldım"

($X^2=13.89$; $p<0.001$)

"Çok içki kullandım" ($X^2=6.328$; $p<0.05$)

Doğum Yeri ile Suça Eğilim İlişkisi:

Deneklerin doğum yerleri ile suça eğilimli olmaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan hesaplamalarda, toplam 3 maddede anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu maddelere ilişkin X^2 değerleri ile anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir.

"Gerektiği gibi bir hayat yaşayamadım" ($X^2=15.35$; $p<0.05$)

"Cinsel yaşamımdan memnunum" ($X^2=14.240$; $p<0.05$)

"Bazen beni rahatsız edecek kadar iyi işitirim" ($X^2=17.264$;
 $p<0.05$)

"Çok defa benden daha bilgisiz olanlardan emir alarak çalışmak zorunda kaldım"
($X^2=17.293$; $p<0.05$)

Tartışma

Toplam 326 kişi üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada, 325 kişi, geçinebilmek için ailesinden para ve/veya kredi almaktadır. Sadece bir öğrenci para kazandığını söylemiştir. Bu durum, derslere devam zorunluluğunun olması, iş olanaklarının kısıtlılığı ve konuya ilişkin anlayışımıza uygun bir sonuçtur. Ailenin otorite ve baskısından kurtulma isteğine karşılık aileye bağımlı olmanın getirdiği gerginlik; kim olduğu, kime ait olduğunu bilememe; ergenin olumlu benlik duygusunun ve saygısının oluşmasını güçleştirmekte; dolayısıyla yaşamdan aldığı doyum düzeyini düşürmektedir. Bütün bunların sonucunda ergen, uyum sağlamaya ve savunmaya yönelik antisosyal (suçlu) davranışlar içine girebilmektedir (Kaner (aktaran), 1992).

Deneklerin yaklaşık %39.6'sının ailenin tek çocuğu olmasına karşılık; %40'ının da çok kardeşli olması araştırmanın bir başka bulgusudur. Hem tek çocuk olma, hem de çok kardeşlilik yada kalabalık aile içinde büyüme, alan yazına göre suç eğilimi artırıcı etkenlerdirler (Sutherland ve Cressey, 1996)

Öğrencilerin %53.3'ü 40 milyonun altında, %23'ü ise 10 milyon yada daha az bir aylıkla geçinmek durumundadırlar. Günümüz ekonomik koşullarında asgari geçim indiriminin bile altındaki bu paralarla yaşayabilmenin güçlüğü açıktır. Geçim sıkıntısı ve yaşam doyumu düzeyinin düşüklüğü, olumsuz benlik algısıyla suç işleme olasılığını artırmaktadır. Türkiye'de yapılan bir çalışmada (İçli, 1992), suçluların üçte ikisinin ekonomik yönden oldukça sıkıntılı oldukları saptanmıştır.

326 kişinin toplam 40 soruya verdiği yanıtlar puanlandığında; öğrencilerin %42'si soruların dörtte birine; %49.1'i yarısına; %9'u dörtte üçüne suç eğilimi beklentisine uygun yanıtlar vermişlerdir. Bu oranların, üniversite düzeyindeki öğrenciler için yüksek olduğu söylenebilir.

Anne ve babanın öz, üvey, yada ölü oluşu ile suç eğilim arasındaki ilişkiye bakıldığında; babanın öz, üvey, yada ölü oluşu; annenin öz, üvey, yada ölü oluşundan daha çok verilen yanıtı etkilemektedir.

Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlara göre, suç eğilimi en çok etkileyen değişken 9 madde ile kardeş sayısıdır. Bunu 7 maddeyle

cinsiyet, 5 maddeyle babanın öz, üvey, yada ölü oluşu, 4 maddeyle aylık gelir miktarı, 3'er maddeyle yaş grupları ve doğum yeri; son olarak 2 maddeyle annenin öz, üvey, yada ölü oluşu izlemektedir. Yapılan araştırmalarda, ailedeki çocuk sayısı, çocukların doğum sırası, çocuklara gösterilen ilgi, uygulanan disiplin ve sevgi açısından eşit davranılmaması; suç işlemenin diğer kardeşlerden görülerek öğrenilmesi olasılığı, kardeşlerden birinin öteki üzerindeki baskısı... suç işleme ile direkt ilgili bulunmuştur (Query, 1987; Binder, 1988; Yavuzer, 1988; Yörükoğlu, 1988; Sutherland, 1966; Garbarino, 1985. Bu çalışmanın bulgusu yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla koşutluk göstermektedir.

Son olarak bu araştırma, kullanılan Antisozyal Davranış Ölçeğinin, suçlu davranışın incelenip irdelenmesinde kullanılabilecek güçlü bir araç olduğunu; dolayısıyla üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinde, öteki psikolojik testlerle birlikte kullanılabileceğini göstermektedir.

Kaynaklar

-Akman, M. ve M. Zengin. "Suçlu Çocukların Psikososyal Yönden bir Araştırılması", **XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi**, Adana:1985, ss. 236-238.

-Amerikan Psikiyatri Birliği. **Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders** 3th eddition, Çeviren: Ertuğrul Köroğlu, 3. Baskı, Hekimler Yayın Birliği, Ankara:1989.

-Binder, A. "Juvenile Delinquency", **Annual Reviews of Psychology**, 39, 1988, ss.253-287.

-Birsöz, S.; M.K. Gücer, ve C. Büyükberker. "Çocuk Suçları ve Adli Psikiyatrik Değerlendirme" **XXIV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bildirileri**, Ankara:1988, ss. 19-23.

-Cüceloğlu D. **İnsan ve Davranışı**. Remzi Kitabevi, İstanbul:1992.

-Dünya Sağlık Örgütü. **Ruhsal ve Davranışsal Bozukluklar ve Sınıflandırılması; Klinik Tanımlamalar ve tanı kılavuzları**, (çeviri) Türkiye Sinir ve Ruh Sağ. Der. Yay., Ankara:1993.

-Garberino, J. **Adolescent Development - An Ecological Perspective**, Bell and Howell Company Co., Ohio-Columbus: 1985.

-Gençtan, E. **Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**, Maya Yayınevi, Ankara:1981.

-Hoffman, V.J. "The Relationship Of Psychology to Delinquency" **A Comprehensive Approach Adolescence**, 19, (73), 55-61).

-Kağıtçıbaşı, Ç. **İnsan Aile, Kültür**. Remzi Kitabevi, İstanbul:1990.

-Kaner, S. "Antisosyal Davranış Ölçeği Geliştirme Çalışmaları", **A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Dergisi**, cilt 24, sayı 1. A.Ü. Basımevi, Ankara:1992.

-Kaner, S. **Grup Terapisinin Teori ve Pratiği, Suçlu Gençlerde Gerçeklik Terapisi ile Empati ve Benlik Saygısı Gelişimi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), A.Ü. Eğitim Fak., Ankara:1992.

-Öztürk, O. **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Ankara:1988.

-Quary, C.H. **Handbook Of Juvenile Delinquence**, A Wiley - Intercience Publication, John Wiley and Sons, New York: 1987.

-Sutherland, E. ve D. Cressey. **Principles Of Criminology**, J.B. Lippincot Cemp. Chicago: 1966

-Yavuzer, H. **Psikososyal Açıdan Çocuk Suçluluğu**. İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul:1988.

-Yörükoğlu, A. Ve ötekiler. Hacettepe Çocuk Ruh Sağlığı Kliniğine Mahkemelerce Gönderilen Sanık Çocukların ve Ailelerin Demografik Özellikleri" **XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi (Serbest Bildiriler)**, Ankara:1988, ss. 847-855.

